

Grumberg'den savaşın ortasından seslenen modern bir masal

Yazar, dramaturg ve senarist Jean-Claude Grumberg 'Yüklerin En Değerlisi' adlı kitabında kadim ve modern motifleri bir arada kullanarak bir 'masal' kurguluyor. İkinci Dünya Savaşı döneminde bir Yahudi bebeğin öyküsünü anlatırken yazarın kendi siyasi eleştirisine ve tarihsel koşullara da yer veren bir masal bu...

METİN YETKİN

metinyetkin00@gmail.com

Rumen kökenli Yahudi bir aileden gelen Jean-Claude Grumberg 1939 yılında Paris'te doğdu. Yazmaya başlayana kadar çeşitli işlerde çalışan Grumberg daha çok çocuk ve gençlik kitaplarıyla tanınıyor. Aktör, oyun yazarı ve senarist olarak pek çok üretimde bulunan Fransız yazar, Molière de l'auteur ve Eleştiri Sendikası ödülleriyle ödüllendirilmiştir. Geçen sene yayımladığı kitabı 'Yüklerin En Değerlisi' ise 'Bir Masal' altbaşlığına rağmen sadece çocuklar için değil yetişkinler için de bir kitap. **Hikâye, Tanrı'dan çocuk dileyen oduncu bir kadına 'yük' treninden uzanan bir kolun küçük bir bebek bırakmasıyla başlıyor. Ancak bu tren, toplama kamplarına götürülen Yahudileri taşımakta ve ikiz bebekleri olan annenin sütü korkudan kesilince çaresiz kalan baba bebeklerinden birini dışarıya bırakıyor. Bu olaydan sonra oduncu kadının ve bebeğin yaşadıkları 1942'den Kızıl Ordu'nun zaferine kadar geçen bir süreyi kapsıyor.**

Kitap, tıpkı bir masal gibi "Bir varmış bir yokmuş" diye başlıyor. Masallarda gördüğümüz sıfatlı anlatım da mevcut. Anlatıcı yer yer araya girerek okura hitap ediyor, tekrarlar ve masalın sonunda doğrudan verilen bir ileti var. **Ancak masallardaki gibi zamani ve mekânı belirsiz bırakmamış yazar.** Metni, geleneksel masallardan ayıran bir diğer unsur ise kahramanların iç dünyasından az da olsa bahsedilmesi. Mesela, oduncu kadının kocası Ya-

Jean-Claude Grumberg

hudi bebekten ilkin nefret ederken sonrasında fikri ve duygusu değişir ve bebeği canı pahasına korur hale gelir. Bu fikir değişimi kademeli olarak yaşanır. Yani oduncu kadının kocası 'tip' ve 'karakter' arası bir yerde düşünülmeli. Tabii satır araları bolca siyasi eleştiri de barındırıyor. Özellikle de savaş sırasında Yahudilere yapılan zulüm vurgulanıyor. Yahudilere Hz. İsa'yı yakmakla suçlandıkları için 'kalpsizler' deniliyor. Ancak oduncu kadın tüm saflığıyla "Kalpsizlerin de bir kalbi var" demekte ve bu cümle pek çok defa tekrar edilmekte... Ma-

salın gerçek bir olaydan esinlenerek kaleme alındığını da belirtmeli.

MODERN VE KADİM MOTİFLER BİR ARADA

Grumberg geleneksel masalı tahrif ederek modern konuları ele alan bir yazar olarak çıkıyor karşımıza. Nitekim bir röportajında, "Masal arasında her şey söylenebilir" ve "Masal her şeyi hiçbir şey söylemeden anlatır. Boşlukları tahmin etmeyi sağlar. Sizi, bir öykünün içine girmeye mecbur eder" diyor. Gerçekten de kitap, inceliğine rağmen birçok konuya doğrudan ve dolaylı şekilde

fakat yüzeysel olarak değinmiş. Yetkin okur, yazarın bıraktığı boşluklarda hem tahmin hem de hayal gücünü kullanarak metindeki iletileri anlayabilir.

Jung, mitlerin ve masalların arkaik zamanlardan kalan, insanların ortak duygularının yansımaları olduğunu söyler. Bu yansımaların oluşturduğu ortak motiflerin bütününe de 'kolektif bilinçaltı' adını verir. Kolektif bilinçaltı ise bir arketipe yani insanlığın yarattığı 'ilk-örneklere' dayalıdır. Bu ilk-örneklerin de Platon'un 'idea' kavramıyla eşanlamlı olduğunu belirtir. Yani masallar, insanların ortak duygularının farklı motiflerle barındıran karmaşık metinlerdir aslında. Grumberg'in metnine bu açıdan baktığımızda masalın omurgasını oluşturan kadim motiflerin anlatıda yer aldığını görürüz. Bu motifleri modern bir kurguya yerleştirmeyi başarmıştır yazar. Yani karşımızda hem kadim hem de modern motiflerin bir arada olduğu karmaşık bir yapı var. Okura düşen ikinci bir görev de bunları çözümlenektir. **m**

YÜKLERİN EN DEĞERLİSİ
BİR MASAL
Jean-Claude Grumberg
Çeviren: Aysel Bora
Yapı Kredi Yayınları, 2020
63 sayfa, 12 TL.